

Klauzurní práce z civilního procesu

Pes ve vozovce

Žalobkyně A se žalobou domáhá po žalovaných B a C zaplacení částky 215 000 Kč rukou společnou a nerozdílnou. Tato částka představuje náhradu újmy na zdraví, která jí vznikla v důsledku pádu z jízdního kola, způsobeného tím, že jí pod přední kolo jejího bicyklu vběhl jezevčík, kterého bez vodítka venčila paní B. Žalobkyně k žalobě přiložila pravomocný rozsudek trestního soudu, kterým byla žalovaná B za tento skutek shledána vinnou trestným činem ublížením na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 trestního zákona, neboť porušila ze zákona vyplývající povinnost zabránit pobíhání zvířete po pozemní komunikaci (§ 60 odst. 11 zákona č. 61/2000 Sb., o silničním provozu), a z nedbalosti tak způsobila újmu na zdraví. Vzhledem k tomu, že zvíře patří panu C, odpovídá za způsobenou škodu dle názoru žalobkyně s žalovanou B solidárně.

Soud I. stupně žalobě vyhověl co do částky 150 000 Kč, a co do částky 65 000 Kč žalobu zamítl, a rozhodl o nákladech řízení. Své rozhodnutí založil na pravomocném trestním rozsudku, kterým byla žalovaná shledána vinnou trestným činem ublížení na zdraví. Tím měl za prokázané jak protiprávní jednání B, tak i způsobení újmy na zdraví A, jakož i příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a způsobeným následkem. Ohledně výše nároku na náhradu újmy na zdraví vyšel ze znaleckého posudku zpracovaného soudem ustanoveným znalcem v souladu s metodikou Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví za bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku, publikovanou pod R 63/2014. Výši náhrady za újmu na zdraví však soud snížil, neboť na rozsahu újmy na zdraví se podílela svou nedbalostí i samotná žalobkyně, která neměla při jízdě na kole bezpečnostní přilbu. Žalovaná B odpovídá za způsobenou újmu na zdraví spolu s panem C, který je vlastníkem zvířete. Pan C sice své vlastnické právo popíral, ale z výpovědi svědkyně D, která je sousedkou žalovaného C v bytovém domě, soud dospěl k závěru, že C je vlastníkem jezevčíka, neboť má psa od mala doma a stará se o něj. Žalovaný C ani přes poučení soudu k této otázce žádná další tvrzení ani důkazní návrhy v řízení před soudem I. stupně neučinil. Z tohoto důvodu rozhodl soud I. stupně tak, jak je uvedeno ve výroku.

Proti tomuto rozsudku podala odvolání žalobkyně A a žalovaný C.

Žalobkyně A podala odvolání proti rozsudku až po dvaceti dnech od doručení jeho písemného vyhotovení. Požádala však o prominutí zmeškání lhůty, které odůvodnila tím, že v době doručování a ještě sedmnáct dnů poté byla hospitalizována v nemocnici, o

čemž doložila potvrzení zdravotnického zařízení. V samotném odvolání žalobkyně nesouhlasila se snížením výše náhrady újmy na zdraví, neboť okolnost, že neměla helmu, neovlivnila to, že utrpěla zlomeniny obou horních končetin; na hlavě utrpěla pouze odřenininy obličeje, ovšem před nimi by ji ani přilba neuchránila. Navrhla proto, aby odvolací soud změnil rozsudek soudu I. stupně tak, že uloží žalovaným B a C, aby rukou společnou a nerozdílnou zaplatili celou částku, jejíhož zaplacení se domáhala žalobou.

Žalovaný C vytýkal soudu prvního stupně nesprávný závěr ohledně jeho vlastnického práva k psu, který způsobil žalobkyni zranění. K tomu nad rámec svých tvrzení uplatněných v I. stupni nově v odvolání uvedl, že psa totiž již před rokem prohrál v kartách a nyní se o něj pouze stará do doby, než si jej vítěz karetní hry (tj. jeho současný vlastník) vyzvedne. Za tím účelem navrhl výslech svědků E, F a G, kteří spolu s ním karetní hru hráli a mohou potvrdit, že žalobce již vlastníkem psa není. Z tohoto důvodu navrhl, aby odvolací soud změnil rozsudek soudu I. stupně tak, že žalobu vůči němu zamítne a přizná mu právo na náhradu nákladů řízení jak před prvostupňovým, tak i před odvolacím soudem.

Po zahájení jednání před odvolacím soudem právní zástupci A, B i C soudu sdělili, že se dohodli na smírném vyřešení věci, podle níž žalovaní B a C zaplatí žalobkyni rukou společnou a nerozdílnou částku 180 000 Kč, přičemž ve vzájemném vnitřním poměru se vypořádají tak, že na B připadne částka 120 000 Kč a na C částka 60 000 Kč. Ujednání o nákladech řízení smír neobsahoval.

Otázky:

- a) Je soud v civilním řízení vázán rozhodnutím soudu v trestním řízení? Je v této souvislosti správný postup soudu I. stupně, který vyšel z trestního rozsudku, avšak na druhou stranu nad jeho rámec zjišťoval spoluzavinění žalobkyně?
- b) Ohledně jakých skutečností tíží žalobkyni, domáhající se náhrady újmy na zdraví, důkazní břemeno?
- c) Jaké jsou předpoklady prominutí zmeškání lhůty k odvolání? Jsou tyto předpoklady v dané věci splněny? Jaký soud bude o návrhu na prominutí zmeškání lhůty k odvolání rozhodovat? Je proti jeho rozhodnutí opravný prostředek?
- d) Lze v odvolacím řízení doplnit dokazování o výslech svědků E, F a G?
- e) Mohly strany uzavřít v odvolacím řízení smír uvedený v zadání? Jak bude odvolací soud za této procesní situace postupovat a jak rozhodne o náhradě nákladů řízení?

Řešení

ad a)

Obersatz

Podle § 135 odst. 1 OSŘ je soud v civilním řízení vázán rozhodnutím trestního soudu o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal. Existuje-li tedy pravomocné odsuzující rozhodnutí trestního soudu, je jím soud vázán. Vázaností se rozumí především vázanost skutkovými zjištěními trestního soudu: soud v civilním řízení nemůže provádět dokazování k okolnostem, které jsou v civilním řízení rozhodné pro posouzení odpovědnosti za škodu a na základě nichž soud v trestním řízení učinil závěr o spáchání trestného činu a osobě pachatele. Otázku spoluzavinění poškozeného však výrok odsuzujícího trestního rozsudku neřeší, a proto není porušením § 135 odst. 1 OSŘ, zabývá-li se touto otázkou pro účely posouzení soukromoprávní odpovědnosti za škodu soud v civilním řízení.

Untersatz

Rozsudek soudu I. stupně vzal z trestního rozsudku, kterým byla žalovaná B pravomocně uznána vinnou ze spáchání trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 trestního zákona, za prokázané protiprávní jednání, vznik újmy na zdraví i příčinnou souvislost. Na zjištění těchto okolností spočívá pravomocný odsuzující trestní rozsudek; soud v civilním řízení proto ohledně nich podle § 135 odst. 1 OSŘ nemohl provádět dokazování a správně vzal tato skutková zjištění trestního soudu za základ svého rozhodnutí. Prováděl-li dokazování k výši újmy, postupoval správně, neboť takové zjištění v trestním řízení učiněno nebylo; stejně tak se mohl a měl zabývat i případnou spoluodpovědností žalované B, neboť ani tato otázka nebyla v pravomocném odsuzujícím rozsudku řešena.

Schlussatz

Postup soudu I. stupně, který vyšel z pravomocného odsuzujícího trestního rozsudku co do protiprávního jednání, vzniku újmy a příčinné souvislosti, odpovídá § 135 odst. 1 OSŘ, stejně jako zjišťování spoluzavinění žalované B soudem v civilním řízení soudním.

ad b)

Obersatz

Pravidla dělení důkazního břemene jsou ve výjimečných případech upravena výslovně v zákoně; obdobnou funkci plní vyvratitelné domněnky. Není-li takovéto úpravy, uplatní se kritéria vycházející z teorie analýzy norem. Základním pravidlem je to, že každý

účastník nese důkazní břemeno ohledně skutkových předpokladů jemu příznivé právní normy, tj. právní normy, z níž pro sebe dovozuje právní následky. Jde-li o žalobce, tíží jej důkazní břemeno ohledně skutečností, s nimiž právní norma (tzv. základní norma) spojuje vznik nároku, který uplatňuje žalobou. To platí jak pro základ, tak i pro výši nároku.

Předpoklady odpovědnosti za újmu na zdraví jsou obecně upraveny v § 2910 větě první občanského zákoníku. Škůdce podle tohoto ustanovení odpovídá za škodu, pokud vlastním zaviněním porušil povinnost stanovenou zákonem a zasáhl do absolutního práva poškozeného. Z toho plyne, že předpokladem odpovědnosti je protiprávní jednání spočívající v porušení zákonné povinnosti, újma na absolutním právu poškozeného, příčinná souvislost a zavinění. Absolutními právy jsou rovněž práva osobnostní, včetně práva na tělesnou integritu. Zavinění škůdce se v případě porušení zákonné povinnosti podle § 2911 občanského zákoníku vyvratitelně předpokládá ve formě nedbalosti.

Jde-li však o škodu způsobenou zvířetem, obsahuje občanský zákoník speciální skutkovou podstatu odpovědnosti za škodu v § 2933 až § 2935. Podle § 2933 občanského zákoníku odpovídá za škodu, kterou způsobilo zvíře, jeho vlastník, bez ohledu na to, zda zvíře bylo pod jeho dohledem nebo pod dohledem osoby, které vlastník zvíře svěřil, anebo se zatoulalo nebo uprchlo. Solidárně s vlastníkem odpovídá osoba, které bylo zvíře svěřeno nebo která je chová či jinak používá. Z toho vyplývá, že poškozeného bude tížit důkazní břemeno ohledně vlastnického práva ke zvířeti, resp. též jeho svěření třetí osobě, vzniku a výše škody a příčinné souvislosti mezi chováním zvířete a vznikem škody.

Pozn.: Vzhledem k tomu, že těžiště klauzurní práce je v právu procesním, a nikoliv právu hmotném, je přiznáván plný počet bodů i těm řešením, která se opírají o obecnou úpravu povinnosti k náhradě újmy, založenou na obecně známých kritériích. Z tohoto důvodu se také v dalším textu pracuje pouze s obecnou odpovědností.

Untersatz

Žalobkyně A se žalobou domáhala náhrady újmy na zdraví. Právní úprava neobsahuje pro takový případ výslovnou úpravu důkazního břemene, pouze v souvislosti se zaviněním se využívá vyvratitelné domněnky. Krom zavinění se proto při posuzování dělení důkazního břemene uplatní teorie analýzy norem. Žalobkyni tak tíží důkazní břemeno ohledně skutečností, které odpovídají skutkovým předpokladům odpovědnosti za škodu podle § 2910 občanského zákoníku, tj. ohledně skutečností, z nichž lze dovodit závěr o protiprávním jednání, újmě a její výši, jakož i příčinné souvislosti. Nenese však důkazní břemeno ohledně skutečností, z nichž lze usuzovat na

zavinění poškozeného. Ty sice jsou předpokladem odpovědnosti za škodu, avšak zákon zavinění vyvratitelně předpokládá. Případný důkaz nedostatku zavinění tedy tíží protistranu.

Schlussatz

Žalobkyni tíží důkazní břemeno ohledně skutečností, z nichž lze učinit právní závěr o porušení zákonné povinnosti, vzniku a výši újmy na absolutním právu (zdraví) a příčinné souvislosti.

ad c)

Obersatz

Předpoklady prominutí zmeškání lhůty obecně, a tedy i zmeškání lhůty k odvolání, upravuje § 58 odst. 1 OSŘ. Předpokladem v první řadě je existence omluvitelného důvodu, pro který účastník zmeškal procesní úkon, a dále to, že návrh na prominutí zmeškání lhůty podá do patnácti dnů od odpadnutí překážky a spojí s ním zmeškaný úkon (tj. odvolání). O prominutí zmeškání lhůty k odvolání rozhoduje podle § 204 odst. 3 OSŘ soud I. stupně. Vzhledem k tomu, že jde o rozhodnutí soudu I. stupně, je obecně opravným prostředkem proti rozhodnutí o tomto návrhu odvolání (§ 201 OSŘ). Občanský soudní řád v § 202 odst. 1 písm. c) OSŘ prohlašuje za nepřipustné pouze odvolání proti usnesení, kterým bylo prominuto zmeškání lhůty. Z toho plyne, že proti usnesení, kterým soud I. stupně nevyhověl návrhu na prominutí zmeškání odvolací lhůty, lze podat odvolání.

Untersatz

Žalobkyně zmeškala patnáctidenní odvolací lhůtu proto, že byla hospitalizována v nemocnici. Takovou okolnost lze jistě považovat za omluvitelný důvod ve smyslu § 58 odst. 1 OSŘ, neboť nelze žalobkyni nijak klást k tíži, že ze zdravotních důvodů nemohla učinit procesní úkon, který jí náleží, tj. podat odvolání. Je rovněž splněna další podmínka prominutí zmeškání odvolací lhůty, spočívající v tom, že návrh byl podán do patnácti dnů po odpadnutí překážky. Žalobkyně byla hospitalizována sedmnáct dnů od doručení a odvolání podala dvacátý den po doručení, tj. třetí den poté, co odpadla překážka, která ji bránila odvolání podat. Návrh byl tedy podán v zákonné patnáctidenní lhůtě. Je rovněž splněn poslední předpoklad prominutí zmeškání lhůty, spočívající v tom, že spolu s návrhem na navrácení v předešlý stav byl učiněn zmeškaný úkon, tedy odvolání.

Schlussatz

V posuzované věci jsou splněny předpoklady pro prominutí zmeškání odvolací lhůty. O návrhu na prominutí zmeškání lhůty rozhodne soud I. stupně. Pokud by návrhu nevyhověl, je proti jeho rozhodnutí přípustné odvolání. Jestliže návrhu vyhoví, odvolání proti jeho rozhodnutí přípustné není.

ad d)

Obersatz

Je-li v odvolacím řízení ve sporných záležitostech přezkoumáváno meritorní rozhodnutí soudu I. stupně, platí princip neúplné apelace. Ten zásadně zakazuje novoty v odvolacím řízení. V platné úpravě se tento princip promítá v § 205a OSŘ (a v souvisejících § 211a a v § 213 odst. 5 OSŘ), jenž zakazuje v odvolacím řízení tvrdit skutečnosti a navrhopvat důkazy, které nebyly uplatněny před soudem I. stupně, krom výjimek vypočtených v tomto ustanovení pod písmeny a) až f). Pokud by takové skutečnosti nebo důkazy přesto byly odvolatelem nebo odvolacím odpůrcem učiněny, soud k nim nebude podle § 213 odst. 5 OSŘ přihlížet.

Untersatz

Ze zadání vyplývá, že žalovaný C teprve v odvolání uvedl, že psa již před rokem prohrál v kartách a nyní se o něj pouze stará do doby, než si jej vítěz karetní hry vyzvedne, a za tím účelem navrhl výslech svědků E, F a G. Žalovaný tedy v řízení v první stupni nejenže neučinil důkazní návrh na výslech těchto svědků, ale neuvedl do řízení ani zmíněné skutkové přednesy, a to ani přes poučení soudu I. stupně. Tyto nové skutkové přednesy však vylučuje základní pravidlo obsažené v větě § 205a OSŘ, a nedopadá na něj ani žádná z výjimek uvedená v tomto ustanovení pod písmeny a) až f). Jsou-li samotné skutkové přednesy nepřipustnými novotami, potom tím spíše k nim nelze ani provádět dokazování.

Schlussatz

V odvolacím řízení dokazování výslechem svědků E, F a G doplnit nelze.

ad e)

Obersatz

Předpoklady uzavření smíru upravuje obecně § 99 odst. 1 OSŘ. Smír lze podle tohoto ustanovení uzavřít tehdy, připouští-li to povaha věci. Povaha věci připouští uzavření smíru, jde-li o právní vztah, ohledně něž by strany mohly i mimo civilní proces uzavřít dohodu, tj. jde-li o taková práva a povinnosti, s nimiž mohou disponovat. Není-li smír v rozporu s kogentními právními předpisy, soud jej schválí (§ 99 odst. 2 OSŘ).

Uzavření smíru není omezeno jenom na řízení v prvním stupni. Výslovně to potvrzuje § 220 odst. 3 OSŘ, jenž v takovém případě odvolacímu soudu ukládá, aby změnil odvoláním napadené prvostupňové rozhodnutí.

Náhradu nákladů řízení, byl-li uzavřen smír, upravuje § 146 odst. 1 písm. a) OSŘ. Podle něj nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku, pokud řízení skončilo smírem a o náhradě nákladů řízení v něm nebylo nic ujednáno. Citované ustanovení tedy v první řadě respektuje dohodu stran ohledně náhrady nákladů řízení. Pokud smír takovou dohodu neobsahuje, pokládají se náklady za vzájemně zrušené.

Untersatz

Strany v souzené věci uzavřely smír, jímž se jednak mezi sebou dohodly o výši náhrady újmy na zdraví, a jednak si ve vnitřním poměru mezi společně odpovědnými osobami dohodly výši podílů. Takové dohodě nebrání žádné kogentní ustanovení, a proto ji soud schválí. Vzhledem k tomu, že o náhradě nákladů řízení nebylo ve smíru nic ujednáno, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

Schlussatz

Strany mohly uzavřít smír uvedený v zadání. Odvolací soud v takovém případě smír schválí a rozhodne o změně rozsudku soudu I. stupně dle § 220 odst. 3 OSŘ. Náhradu nákladů řízení nepřizná podle § 146 odst. 1 písm. a) OSŘ žádné ze stran.